

27 Ιανουαρίου 2016

“Το αμάρτημα της μητρός μου” και τα πολλαπλά του ηθικά διλήμματα (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Τα ηθικά ζητήματα που τίθενται στο κλασικό πλέον διήγημα “Το αμάρτημα της μητρός μου” συνεχίζονται και σήμερα, στο πλαίσιο της μελέτης του φιλόλογου κ. Ηρακλή Ψάλτη σχετικά με τα θέματα της αμαρτίας και της λύτρωσης στο έργο του Γ. Βιζυηνού, από την άποψη της Ορθόδοξης Θεολογίας (προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1Wuo4H6>).

Αχαριστία μπορεί να διακρίνει κανείς και στη συμπεριφορά του πατέρα. Ο Γιωργής είναι το παιδί, το αγόρι, του Μιχαήλου και της Δεσποινιώς που «έρχεται» στη ζωή μετά την πάροδο τριών ετών από το «ατυχές» συμβάν. Ο πατέρας, όπως άλλωστε και η μητέρα, εκλαμβάνουν την «ατεκνία» ως τιμωρία του Θεού για την αμαρτία τους, τον θάνατο της Αννιώς. Όταν γεννιέται ο γιος, εκείνος τον θέλει κόρη. Το αποκαλύπτει στη γυναίκα του και αυτή με τη σειρά της -κατά την εξομολόγησή της- στον γιο της, τον ίδιο τον Γιωργή. Αυτή η αποκάλυψη δημιουργεί στον αφηγητή υποσυνείδητη ενοχή, γιατί γεννιέται πρώτος αντί της δεύτερης

κόρης[326]. Αυτήν την αιμάσσουσα «πληγή» την μεταφέρει ο Βιζυηνός σ' όλη του τη ζωή, περιστέλλοντας, έν μέρει, την ανδρική του φύση, υποκαθιστώντας με αυτόν τον τρόπο στη ζωή τη νεκρή αδελφή του, όπως επιβεβαιώνει η γυναίκα του μικρότερου αδελφού του, του Μιχαήλου, η Τζιβάνη Μιχαηλίδου - Τριανταφυλλίδου, η οποία τον χαρακτηρίζει «γυναικωτό», επειδή «*συχνά ανακατευόταν με τις δουλειές του σπιτιού*»[327].

Ο Άλλος το πρόβλημα. Ο Άλλος, ο ξένος, έστω κι αν υιοθετείται, δεν γίνεται εύκολα αποδεκτός από τα αγόρια της οικογένειας, τα οποία επιθυμούν και επιζητούν την αποκλειστικότητα της μητρικής αγάπης. Στην πρώτη υιοθεσία υπάρχει μια κάποια ανοχή, αν και η θετή αδελφή τους δεν τους «πλησιάζει» -*ή κόρη εκείνη, έκτός ότι ποτέ δέν ήσθάνθη πρός αυτούς άδελφικήν τινα στοργήν* [328]- έχει τη σύμφωνη γνώμη του μικρού Γιωργή[329]. Στη δεύτερη όμως υιοθεσία υπάρχει έντονη δυσφορία, αντίδραση, από τους γιούς της, οι οποίοι, μάλιστα, της υποδεικνύουν την επιστροφή της και δεν της εμπιστεύονται πλέον τον μισθό τους· όμως όλες αυτές οι οχλήσεις προς τη μητέρα γίνονται μάταια[330].

Σ' αυτήν την υιοθεσία αντιτίθεται αρχικά και ο αγαπημένος της γιός, ο Γιωργής. Διαφωνεί με το κορίτσι, το οποίο υιοθετεί η μητέρα του, διότι τον Άλλο τον συνδέει με συγκεκριμένα «προσόντα», για να τον κάνει «αποδεκτό», τα οποία δεν διαθέτει η θετή κόρη. Συγκεκριμένα, η Κατερινιώ δεν είναι ούτε όμορφη, ούτε έξυπνη, ούτε συμπαθητική, ούτε μορφωμένη, αλλά άσκημη, καχεκτική, δύσθυμη και δύσνοη: (Γιωργής) *Ή θετή μου άδελφή ήτον άκόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, και πρό πάντων δύσνους, τόσον δύσνους, ώστε εύθύς έξ άρχής μ' ένέπνευσεν άντιπάθειαν*[331]. Υπάρχει όμως ένα πρόσωπο, μια υπερήλικη Σοφηδιώτισσα -γυναίκα από το χωριό Σοφίδες- η οποία τρέφεται και κατοικεί στο σπίτι τους για πολλά χρόνια και φροντίζει τα παιδιά, όσο μπορεί, την εποχή κατά την οποία η μητέρα τους αναζητούσε «λύσεις» για την άρρωστη κόρη της. Είναι μία ξένη αποδεκτή, γιατί «εξυπηρετεί» και «εξυπηρετείται»[332].

Η σχέση με τον Θεό γίνεται, συχνά, σχέση ιδιοτελής, ειδωλολατρική, σχέση «δοῦναι και λαβεῖν». Η μάνα επιδιώκει την ανάπτυξη μιας «ανταλλακτικής σχέσης» με τον Θεό: *Πάρε μου όποιο θέλεις, έλεγε, και άφησέ μου τό κορίτσι. Σοῦ έφερα δύο παιδιά μου στά πόδια σου (...) χάρισέ μου τό κορίτσι!*[333] Βγάζει και σχωροχάρτι στη Γερουσαλή με δώδεκα πουκάμισα και τρία Κωνσταντινάτα[334]. Σου προσφέρω, για να μου προσφέρεις! Επίσης, η μητέρα *Τον εκλαμβάνει, κυρίως, ως Θεό-τιμωρό*[335]. Τα πλήγματα που δέχεται στη ζωή της τα ερμηνεύει ως τιμωρίες του Θεού για την εξιλέωση του «αμαρτήματός» της: *ή άμαρτία μου, βλέπεις, δέν έσώθηκεν άκόμη*[336]. (...) *Ή άμαρτία εῖναι άμαρτία*[337]. Η μητέρα

έχοντας μια δικαϊκή οπτική για την αμαρτία οδηγείται σε πράξεις αυτοτιμωρίας, για να είναι η τιμωρία του Θεού μικρότερη[338].

[Συνεχίζεται]

[326]Β. Αθανασόπουλος, «*“Το αμάρτημα της μητρός μου”*, ή, Η ενοχή του Βιζυηνού για τη μη υποκατάσταση της πεθαμένης αδελφής» στο *Οι μύθοι της ζωής και το έργο του Γ. Βιζυηνού* (Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα, 1996³)σ. 214-229.

[327]Β. Αθανασόπουλος, «*“Το αμάρτημα της μητρός μου”*, ή, Η ενοχή του Βιζυηνού για τη μη υποκατάσταση της πεθαμένης αδελφής» στο *Οι μύθοι της ζωής και το έργο του Γ. Βιζυηνού*, όπ. παρ., σ.221.

[328]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.16.

[329]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ, σ.16 και σσ.17-18 και σ.19.

[330]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.16: «... δέν έδίστασαν νά αποδείξουν εύσχήμως πως είς τήν μητέραν των, ότι καλόν θά ήτο νά παραιτηθῆ τοῦ σκοποῦ της. Άλλά τήν εύρον άμετάπειστον. Τότε έδήλωσαν φανερά τήν δυσαρέσκεϊάν των καί τῆ ή ρνήθησαν τήν διαχείρισιν τοῦ βαλαντίου των. Όλα είς μάτην».

[331]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.20.

[332]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.6: «*Ποῖος μάς έτρεφε, ποῖος μάς έπλυνε, ποῖος μάς έμβάλωνεν ήμάς τά άγόρια, οὔτε ήθελε κάν νά τό γνωρίζη. Μία Σοφηδιώτισσα γραΐ α, πρό πολλών ήδη έτῶν παρασιτοῦσα έν τῷ οἴκῳ μας, έφρόντιζε περί ήμῶν, έφ' ὅσον τῆ τό έπέτρεπεν ή μαθουσαλειος αύτῆς ήλικία».*

[333]Γ. Μ. Βιζυηνός, *Νεοελληνικά Διηγήματα*, όπ. παρ., σ.9.

[334]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.24.

[335]Γ. Βιζυηνού, *Άπαντα τα πεζά*, όπ., παρ., σ.26: «*Ένθυμήθηκες τήν άμαρτίαν μου καί έβάλθηκες νά μοῦ πάρης τό παιδί, γιά νά μέ τιμωρήσης... και σ.38: «Ό Θεός μέ τιμωρεΐ, γιατί δέν έστάθηκα άξια νά προφυλάξω τό παιδί πού μ' έδωκε!».*

[336]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.21.

[337]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.23.

[338]Γ. Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.25: «*Γιατί ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καί χολοσκάσω, τόσο λιγώτερο θά μέ παιδέψη ὁ Θεός γιά τό παιδί πού πλάκωσα».*